

Stev. 10.

V Ljubljani, dne 6. oktobra 1910.

Leto II.

Začetek železnic.

Starejši ljudje še dobro pomnijo, ko so gradili pri nas prvo železnico skozi deželo. To vam je bilo popred ob cestah veselo življenje! Na tisoče voz je šlo vsaki dan po veliki cesti. Povsod so bile gostilne s prostornimi konjskimi hlevi in ležišči za voznike, ki so jako radi gasili žeje, kakor imajo vozniki še dandanes navado. Na teh vozovih so vozili svilo, kavo, sladkor in vse, kar se je uvažalo v državo ali šlo od nas na tuje. Otroci so bili celi dan na cesti ter prodajali sadje ali druge drobnarije voznikom.

Skoro pri vsaki hiši so imeli parizar. Kadar ni bilo posebnega dela, je gospodar sam zapregel in peljal v Trst, ki je bil našim ljudem veliko bolj znan, kakor pa sedaj. Ko so videli ugodno kupčijo, visoke cene, lahki zaslužek in lepo priložnost, so mnogi začeli trgovino na svojo roko. Veliko bogatašev po mestih, trgih in vaseh je v tej kupčiji položilo temelj svojemu premoženju. Skoro gotovo je v tem vzrok, da nimamo med nami dosti Judov. Kar se pogosto trdi, da smo za Jude prerevni, je gotovo napačno. Saj so Poljaki, Rusi, Slovaki ali Mažari na kmetih bolj revni, kakor ljudstvo pri nas na deželi, pa imajo vse polno Judov. — Pri naših ljudeh se je vsled zveze s Trstom in gorenjelaškimi mesti razvila trgovska žila, da si niso niti Judje upali z nami poskusiti. — Mnogi so prodajali maslo, drugi prešiče, tretji les, četrti žito. Pri sami kmetiji je prav malo naših kmetov obogatelo, ker to premalo nese za hitro rast premoženja.

Ker je bila v tistih časih tudi Beneška in Lombardija pod našim cesarjem, so šli vozniki od Trsta naprej do Padove, Verone in Piacence, za Radeckijem celo do Milana. Eden mi je sam pravil, kako je ob eni sami vožnji zaslužil 300 goldinarjev, kar je bilo za tiste čase nenavadno veliko. Mnogo kmetov je prav dobro govorilo laško in

nemško. — Mnogi so pri tem prav dobro zaslužili, če so znali varčevati in se pijače varovali.

Splošno pa vožnja ni dobro vplivala na življenje in gospodarstvo. Vozniki so bili veseli ljudje, ki so bili kaj radi dobre volje. Čim več je zaslužil, več je zapravil. Če je poslal gospodar hlapca z vozom, mu je navadno napravil tak račun, da so se komaj stroški pokrili. Če je gospodar sam hodil, se je v veseli družini navadil pijače in se mu ni ljubilo doma trdo delati. Najbolj strastni vozniki so bili tudi najhujši zapravljevci in pijanci. Kadar mu je konj poginil ali je bilo treba kaj večjega napraviti, se je navadno pri zemljišču iskalo. Na posestvu se je žena sama ubijala z malimi otroci. Denarja je vedno manjkalo. V istem času so razdelili gozde. Ti vozniki so lepe dele najlepšega lesa za nizko ceno prodali raznim oderuhom.

Takrat so začeli graditi južno železnico z Dunaja v Trst. Na Avstrijskem je prva železnica začela voziti leta 1837. z Dunaja v Vagram. Ko se je dobro sponesla, so začeli kmalu misliti na zvezo Dunaj-Trst. Država takrat ni imela ravno preveč denarja in je izročila progo francoskim kapitalistom v delo.

Po naših krajih so se smejali. »Saj ne bo nič iz tega. Mi bomo furali.« Toda železnica je vendar hitro napredovala. Kraji, ki so imeli največ od voznikov, so se z vsemi močmi branili postaj, da so morali za železnico le daleč od trgov postaje postaviti. Ti naši očetje niso imeli prav nič onega amerikkanskega duha, ki podere cele dele cvetočega mesta, da je železnica bolj blizu sredini.

Najtežje je bilo delo čez ljubljansko barje. Na gimnaziji nam je profesor še pravil, kako so iz velikih hloedov in celih vozov kamenja napravili nasipe, ki so ponoči izginili v močvirju. Nam so pa pravili stari možje, kako so inženirji naročili voznike zvečer, ki so

pripeljano gradivo zopet drugam odpeljali, da se je dvakrat zaračunilo. Zjutraj materijala ni bilo in naprej se je najbrž poročalo, kako se je vse pogreznilo v močvirju. Na ta način se dá prav lahko razlagati, zakaj je bila južna železnica tako silno draga, da še zdaj ne more izhajati. Takrat je nastal tudi glasoviti borovniški most, ki je ena izmed najbolj znamenitih zgradb v naši deželi.

Vse zdihovanje voznikov in gostilničarjev ni pomagalo, železnica je začela voziti. Res je prenehal zaslužek in so postale gostilne ob cesti prazne, kmetijstvo je pa imelo od železnic neizmeren dobiček. Lahko rečemo, da je še le takrat za kmeta res boljše postalo. Kaj pomaga revežu najboljša letina, če ne more svojih pridelkov v denar spraviti. Kjer je bila železnica blizu, so kmetje lahko vse dobro prodali in svoje potrebe najcenejše dobili. Zivinoreja ni propadla. Zaslužka za vožnjo ni bilo več, gospodar se je lotil svojega polja ter pričel boljše zemljo obdelovati. Za poljsko delo in domačo vožnjo je rabil zdaj prav toliko konj, kakor prej za »furengo«.

Goveje živine je pa imel veliko več, ker je polje boljše obdeloval.

Kraji ob železnici so se najprej povzdignili do višjega blagostanja. Nevedne gospodarje so marsikje dobili oderuhi v roke in jim izpili vso gospodarsko moč. Toda ljudstvo se je zavedlo in se po domačih hranilnicah kmalu otreslo teh pijavk.

Naši očetje so se branili železnic, zdaj jih hočejo povsod imeti. Res je vsled železnic priprosto življenje, stara poštenost, domača molitev in vse kar je dobrega v našem ljudstvu v veliki nevarnosti vsled zveze s tujim svetom in razuzdanim življenjem ljudi, ki k nam prihajajo. Toda blato se le onega prime, ki nalašč po njem gazi. Kdor hoče, ostane še vedno lahko pošten in se posluži vseh pripomočkov sedanjega časa v dosego našega namena na svetu. —

Kjer se pa valad bojkota pravnata neznanjeje grčih razvad in opustitje poštano željenje obator, ne bo to razvanje vedilo dobitih udov. Naša država ima zdaj do 50.000 km železnice ali 15.000 ur hoda. Vsa zapadna Evropa jih ima nad 300.000 km, ko jih ima Severna Amerika 220.000 km. Najboljstoji vlak vozijo v eni uri 130 km ali 28 ur hoda. To mora že biti prav po mlačevu. Gorje, če na polji tebi vlak v drugi vlak ali kaka druga nesreča nastane. V trenotku je lahko velika onesrečitev. Nobenemu pametnemu klovsku pa še na misel ne pride, da bi zaradi tega opustil vožnjo po železnici.

Motorji pri mlačvi.

Vedno huje lutimo na delali pomankanje delavcev. Ob najhujšem času je čisto nemogoče dobiti zanesljive ljudi. Glava je letva na mnogih krajih rez segnila na travnikih, ker je niso mogli pravočasno spraviti. Odraščenih blapcev spleh ni za dobiti. Le s pastirji si je treba pomagati, ki pogosto več škoda, kakor koristni napravijo. Za gospodarje pride dela preveč, da se mora končati, še večkrat pa vidimo, da je polje tako slabo obdelano, da ne prinaša gospodarjem drugega kakor izgubo.

V naprednih deželah so si pomagali s stroji, ki nadomestijo veliko delavnih moči. Pri nas imamo precej slamoreznic, nekaj trijerjev ter več mlatilnic z živalskim pogonom na gepel. Slednji so delo prav skrajšali ob času najhujše potrebe. Menda ni na kmetih nikdar taka zadrega, kakor ob mlačvi. Gepel ima vendar svoje težave, dasiravno omlati trikrat toliko, kakor mlatiči. Tudi najboljši konji ne morejo vedno enakomerno vleči, treba jih je krmiti in jim dati počitek. Ravno pri tem delu se je že prav veliko konj za vselej pokvarilo. V zadnjem času so poskusili z motorji na bencin.

Naročilo je tak motor tudi kmetijsko društvo na Čatežu za približno ceno 2800 kron. Motor je omlatil v enem dnevu 36 štantov ječmena ali do 14 štantov pšenice. Da nam bodo te številke bolj jasne, dajmo malo računati. 14 štantov pšenice morajo navadni mlatiči mlatiti najmanj 10 dni. Toda treba bo zgodaj vstati in se hitro obračati, da bo v tem času delo končano. Delavci ob mlačvi zahtevajo zdaj po dve kroni na dan. Računaj zraven še hrano. Zjutraj pijača, potem kosilo, malca s pijačo, južina, zopet malca s pijačo in večerjo. Taka hrana stane gospodarja na osebo najmanj 3 K. Računajmo jo le 2 K, da stane en mlatič 4 K, kar je v sedanjih razmerah gotovo premalo. Prišteti moramo pri tem računu tudi domače in gospodarja, ki tudi jedo. Ko bi tega ne delali, bi lahko z drugimi začeli. En dan stanejo mlatiči $4 \times 4 = 16$ K. Prepričan sem, da nobena gospodinja ne prevzame hrane in pijače za enega mlatiča

za 2 K. Mladci 14 štantov pšenice bi stala 100 K.

Od motorja smo pričakali od ure po 1 K. 14 štantov je omlatil v 12 urah — je 12 K. Za vse delo in spraviljanje slame, poljanje in tlačanje ter delavce, ki oskrbujejo motor, je treba do deset oseb. Izmed teh morata res biti dober oskrbnik motorja in eni, ki delva snopje v motor. Boj pri moči morata biti še kaka dva za odmetanje. Za vse drugo so prav dobre ženske ali tudi otroci. Ravno te delavce se še prav lahko dobi. Lažje je dobiti deset starih delavcev, kakor štirje mladiči. Pri navadni mlačvi je res delo naporno in težavno. Pri motorju je treba počteno hiteti, kar je za kake mlade junake prav dobra tola pridnosti, toda težavno ni. Računajmo tudi te delavce povprečno 4 K na dan, kar je pa preveč. Začne se pozneje, sedem je lahko žensk in otrok, ki ne zahtevajo take plače in tudi ne potrebujejo toliko pijače. Vsi delavci s hrano stanejo 40 K ter stroški motorja 12 K. Vsa mlačva je stala gospodarja 52 K. Če je mlatil z motorjem, je bil na dobičku za 108 K in v enem dnevu je bilo vse končano, kar se tudi gospodinji zelo pozna. Saj ob času mlačve nima skoro nikdar miru. Najbolj potrpežljiva postane takrat nasajena, kakor bi jo ose pikale.

Na Čatežu nima motor dosedaj zraven čistilnice, dasiravno upamo pozneje tudi to napraviti. Zito gre v snopih v stroj in pride iz stroja kar v vreče ter se znese v žitnice.

Isti motor, ki ima štiri konjske sile, se da porabiti za slamoreznice ali žaganje drv. Za mlin bi moral imeti vsaj pet konjskih sil. Marsikdo bo radovedno vprašal: Kaj pa je to, ena konjska sila? To je ona moč, ki more stalno vzdigniti 75 kg v eni sekundi 1 m visoko. Enkrat boš tudi ti to napravil. Toda pol ure ne vzdrži nobeden. Štiri konjske sile je torej moč, ki vzdigne 300 kg v eni minuti 1 m visoko. Rezanice ti nareže motor v enem dnevu, kolikor je potrebuješ za celo zimo, ravno tako ti razžaga v enem dnevu drva, ki jih za zimo potrebuješ, če jih je tudi precej.

Ali ni torej naprava motorja povsod potrebna? Le pomislite, koliko denarja in časa se more s tem prihraniti! Naj bodo kmetije tudi majhne, vendar se naprava dobro izplača. Omlati se lahko vse žito ter porabi motor tudi za vzdigovanje vode. — Če že o mlačvi govorimo, je treba še omeniti, da se bo s to mlačvijo mnogo mladih ljudi ohranilo na pravem potu in se prav veliko pohujšanja odvrnilo. Znano je, kako se godi ob navadni mlačvi. Z motorjem je vse v enem dnevu končano. Tudi za poštenost mladine je motor prava dobrota.

Mnoge bo sicer skrbelo, kako bi ravnali z motorjem, kdo ga bo popravil, če se kaj pokvari. Najprej si je treba dobro tovarno izbrati. Ponužajo povsod blago, vsaka tovarna hvali svoje izdelke, kakor najboljše. Pojdi po-

gledat kraje, kjer delajo, pa boš kmalu videl, kateri je najboljši. Še ne pa motorji tako pripravno delati, da vsak pameten človek kmalu razume sestavo. Povsod imamo tudi precej ljudi, ko so rojeni inženirji in za vsako tako delo kakor ustvarjeni. Toda ni ga bilo za kak težen posel v kraj, kjer delajo, ali tudi naravnost v tujino, ki bi bilo rada postrežena. Ker ni pocem več prodala. Če so vsi drugi mogli, bomo tudi mi, ki imamo precej teh zmožnosti. Le poglejte našera kmeti, kako si zna precej pomagati. Le nekaj bole in vaje bo treba.

Enemu posameznemu gospodarju ne bo kazalo motorja naročiti. Še bolj nespametno bi bilo, ko bi hotel s njim okoli in slutil. To mora biti skupna last, ki se naroči pri društvu. Nikar pa ne snujte strojnih zadrug. Pocem more imeti za vsako vrsto gospodarstva posebno zadrugo, kar da mnogo dela in stroškov. Osnuje naj se splošno kmetijsko društvo, ki vzame v roke organizacijo vsega gospodarstva.

Država da za napravo strojev precej visoke podpore. Dobiti se more 25 do 30 odstotkov vseh stroškov. Zahteva pa, da mora biti vsaj tretji del vseh stroškov pokrit z deleži. Ravno v tej zahtevi je tudi največja težava z našimi kmeti. Vsak se boji, da bo izgubil vse in moral še zraven doplačati. Toda mi moramo sami imeti vero v dobro stvar ter zanjo tudi nekaj žrtvovati.

Če pa v kakem kraju ni dosti žita, da omlatijo vse brez težav, je jasno, da bi bilo nespametno tam motor napravljati. Ker je pa motor le gonilna moč, ki se da za vsako težko delo uporabiti, se bo dal motor za druge namene porabiti.

Avtomobili.

Vsi ste že slišali o mlatilnici z motorjem, ki opravi delo za petdeset mlatcev. Če se motor porabi za voz, dobimo avtomobil, katerega je že marsikdo videl v mestu ali morebiti tudi že doma. Ker se ta šport vedno bolj razširja, je začelo konjerejce skrbeti, če bodo mogli konje tudi zanaprej lahko prodati.

Število avtomobilov se res hitro širi. Že pred dvema leti jih je bilo v Evropi 250.000. Zdaj jih je gotovo veliko nad 300.000. Najbolj so ti vozovi razširjeni na Angleškem, kjer so jih našli 108.773. Sam London jih ima 42.991. Na Nemškem jih je bilo 41.727, na Francoskem 44.769, na malem Holandskem 10.800, na Laškem 9510, v Belgiji 8500, v Švici 4702, na Ruskem 6000, pri nas v Avstro-Ogrski do 5000.

V velikih mestih zginjajo vedno bolj fijakerji, ker jih avtomobili izpodrivajo. V Berlinu se vidi na ulicah desetkrat toliko avtomobilov, kakor kočij. Saj se da ta voz za vse porabiti. Če se hočeš hitro kam prepeljati, ti je avtomobil hitreji, kakor železnica. Do 100 km, naših 20 ur hoda, ti predvi v eni uri. Gorje in Bog pomagaj bi bilo seve-

da, če bi kam zadel. Navadno se celi voz razleti na drobne kosce in se ljudje, ki so notri, bolj ali manj poškodujejo. To se zgodi seveda le pri onih norcih, ki hočejo kolikor mogoče hitro voziti. Pri pametnih ljudeh in dobrem vozniku ni prav nobene nevarnosti.

Avtomobil rabijo tudi za pošto po mestih in na deželi. V Rimu pobirajo vsa pisma le z avtomobilom. V zadnjem času so ga vpeljali tudi pri nas za pošto zvezo, za kar je prav pripraven. Ni treba skrbeti za konje, kar bencina se nalije v posodo, pa je konj pripravljen. Rabijo ga za prevažanje velikih tovorov. Velike pivarne, ki so imele prej po več parov konj za prevažanje piva odjemalcem, se poslužujejo le avtomobilov. Pravijo, da shajajo veliko ceneje, kakor pred.

Nevarnost je seveda tudi na avtomobilu. Če se v diru kam zadene, če stroj odpove ali se pri bencinu nesreča napravi, se lahko cel voz razbije. Saj se napravijo nesreče na vozu, na železnicah, na ladjah in v tovarnah. — Toda le malo je norcev, ki bi dejali zaradi tega: »Jaz se ne peljem na vozu, ne grem na železnico in se ne vozim z ladjo, ker se je že toliko nesreč dogodilo.« Dejauske nesreče so v primeri s porabo zelo redke. Navadno na to še ne mislimo ne. »Pot imam, tako lahko pridem, torej grem. Če so drugi ostali živi, bom tudi jaz.« Tako se človek kmalu navadi in ravno nevarnost ima nekaj mikavnega na sebi, da se tem bolj gotovo poskusi.

Skoro gotovo bodo avtomobili po mestih vedno bolj izpodrinili fijakarje in druge vozove. Visoki gospodje so imeli popred drage konje, livriranega kočijaža in podobnega služabnika. zdaj je le avtomobil pri gospodi v modi, ki je v primeri z vzdrževanjem konj tudi veliko cenejši, na kar tudi gospoda gleda, čeprav ji drobiža ne manjka.

Izginili bodo vsled avtomobilov in tramvaja vedno bolj fijakerji po mestih. Zdaj je po večjih mestih vse prepreženo z različnimi progami, po katerih vozi na stotine voz prav po nizkih cenah. Kar še tramvaj ne vzame, bodo vzeli avtomobili. V Berlinu ne daje občina nobenemu fijakarju potrebnega dovoljenja za vožnjo. Mestni očetje so razvideli, da konji v prevažanju ne morejo vzdržati konkurence z avtomobili. V drugih mestih, kjer so poprej fijakerji brez usmiljenja drli tujece, so postali zdaj, ko si vsak lahko tudi drugače pomaga, veliko ponižnejši in cenejši.

Mnogi so se začeli bati, da se vsled razširjenja avtomobilov ne bodo mogli konji tako drago prodati, ker jih bo vedno manj treba. Toda številke nam ravno nasprotno dokazujejo. Število konj ni padlo, temveč še vedno raste. Na Pruskem so jih našli leta 1900, 2.923.627, leta 1904., 2.964.408, leta 1908. že 3.062.835. Pri tem je še opomniti, da se vedno manj konj iz tujine uvaža, ker napreduje domača konjereja.

Za naše cesarstvo ni mogoče priobiti natančnih števil, ker jih štejejo

le na deset let. V naši državni polovici so jih našli leta 1900, 1.716.488 na Kranjskem le 24.821 konj. Na Ogrskem jih je bilo takrat naštetih 1.972.930.

V zadnjih letih se število konj gotovo ni zmanjšalo. Veča se tudi pri nas. Cene rastejo skoro vsako leto, da se zdaj tudi umna konjereja prav dobro izplača. Vzrokov je več. Veliko rabi vojaštvo, ki hoče potrebne živali najpred dobiti pri domačih ljudeh, kar je čisto prav in za slučaj vojske najbolj varno. Če z davki vzdržujemo vojaštvo, moramo tudi od njega dobiček imeti. Vedno bolj povprašuje vojaška uprava pri kmetih za dobre konje, ki so ceneji in bolj zanesljivi, kakor na tujem kupljeni. Kmetom je to v spodbudo, da se res potrudijo za dobro žival. Nikjer ni tako velik zaslužek v ceni, kakor pri konjih. Na Ogrskem imajo v državnih žrebčarnah žrebce, ki so veljali po 300.000 do 500.000 K. Takih naši kmetje ne bodo imeli. Vsak pa ve, da je lepa žival v isti starosti lahko štirikrat toliko vredna, kakor druga. Tudi kmetje so že prodali prav lepe živali po 1000 K.

Toda samo vojaštvo ne porabi toliko, da bi moglo cene dvigniti. Glavni vzrok je razvoj gospodarstva, ki potrebuje hitro delo in naglo zvezo. Kjer so se osnovala tovarne, razširila mesta, izpeljale železnice ali prišli tuje, povsod so ljudje potrebovali veliko živil, ki so se morale pridelovati in na kraj potrebe naglo dovažati. Razširjenje mest in vedno večje obrtno gibanje, je zahtevalo vedno več dobrih konj.

Povsod tudi lahko vidimo, kako so se v krajih velikega prometa začeli rabiti dobri konji za težo in še bolj nagli dirkači za uprego.

Popred se kmet ni dosti zmenil za svoje konje. Imel je kako raztepeno kljuse, ki je vsa rebra kazalo. Zdaj ta vrsta vedno bolj izginja. Ceno ima v resnici le lep konj, za katerega se bo moral gospodar pobrigati, ker kaj slabega nobeden ne mara.

Gotovo je torej, da nam avtomobili naših konj ne bodo uničili. Vprašati se moramo pa vendar, če se ne bi dali avtomobili porabiti za naš gospodarski razvoj. Po celi deželi imamo veliko rodovitnih dolin, ki imajo ugodne zveze z železnico. Do postaje je več ur, voz je drag, pridelki se težko oddajo, kupljeno se spravi s stroški in zamudo domu, reveži hodijo veliko peš ter zamudijo mnogo dragega časa, ko nam povsod delavcev primanjkuje. Nobenega upanja ni, da bi se v bližnjem času mogla zgraditi železnica.

Zakaj ne bi sami poskusili z avtomobili. Če jih imajo drugod in so z njimi zelo zadovoljni, bi se tudi pri nas obnesli.

Lahko bi jih osnovali zasebniki za redno prevažanje ljudi v trga, mesta ali na postajo železnice. Lahko vozijo več kakor polovico ceneje, kakor pošta, pa bodo še vedno lahko shajali. Ko imajo ljudje priložnost za mali denar kam priti, se vselej radi poslužujejo priložnosti. Kako malo so popred po mestih

rabili fijakarje, zdaj so tramvaji vedno polni. Še kmetje se vedno bolj vozijo z njimi. Ker vedo, da je čas zlato. Prometa bi bilo kmalo toliko, da bi se osnovna glavnicna dobro obrestovala.

Toda zasebna korist je le zadnja pot. Po naših načelih naj bi bila prometna sredstva javna last, da bi imeli vsi dobiček od naprave.

Najboljše bi bilo, ko bi občine poskusile počasi napraviti tako prometno zvezo, ki bode v korist vsem domačinom. Izgubiti bi se pač ne moglo veliko. Da bi jih morali podpirati naši zavodi z nizkim kreditom, je samoobsebi umevno.

Dali bi se po ravno isti poti vpeljati avtomobili za prevažanje težkih tovorov pri velikih razdaljah. Tam bi se še mnogo več prihranilo.

Znano je, koliko zamudi voznik in kakšni so konji pri težki in dolgi vožnji. Gotovo je tudi, da se bo avtomobil še zelo izpopolnil in postal cenejši, da se bomo tem lažje oprijeli lepega načrta pomagati našemu gospodarstvu.

Reja konj.

Na semnjih se povsod laže in če le mogoče kupca prevari. Nikjer pa ni toliko laži in goljufivih mešetarjev, kakor na konjskih semnjih. Če nisi sam dobro izurjen, te bodo gotovo opeharili. Dobro žival nobeden rad ne proda. Slaba gre iz rok v roke. Mnogi gospodarji imajo navado, vse potrebne konje le na semnju kupiti, kar je brez dvoma napačno. Kdor more, naj ima doma žrebetno kobilo, kar so mnogi umni gospodarji z najboljšim uspehom poskusili.

Kar si doma izredil, je zate najcenejše in najboljše. Zrebe se je navadilo na domači hlev, na krmo, na vodo in postrežbo. Pozna dobro gospodarja, ki mu s tako skrbjo streže, navadi se na delo in ljudi. Navadi se na vse in je povsod kakor domač. Taka žival ti ne bo zbolela brez posebne nesreče. Skušnja najbolj uči gospodarja, kako mora ravnati s konjem skrbno in ljubeznivo, da mu bo tudi žival udana. Srednji gospodarji prodajo vsako leto eno ali dve žrebeti domače reje s prav lepim zaslužkom.

Med nami se prav pozna razloček med dolensjkimi in gorenjskimi konji. Slednji imajo težke konje, ki so prav podobni velikim noriškim, ki se zovejo pingavški in se štojejo med mrzlokrvne. Čistokrvnih žrebcev je na Kranjskem 43. Na Dolenskem so lahki in živahni konji doma, ki imajo v sebi vročo južno kri. Čistokrvnih žrebcev te vrste je v deželi 12 in zraven še 4 lipicanske pasme.

Mnoge bo zanimalo, kake konje imajo v drugih deželah našega cesarstva. Priobčujemo torej po vojaškem izkazu dotični zaznamek raznih pa-

sem. Pri tem zaznamujejo polkrvni navadno žrebeta domače kobile in čisto-

krvnega žrebca. K vročekrvnim spadajo seveda tudi ogrski konji.

	Število		Od teh je pasme									
	postaj	žravec	angleške			vzhodne			lipicanske	kladnubske	normanske	mizale vrste
			polnokrvne	polkrvne	norfolške	polnokrvne	polkrvne					
Nižja Avstrija	15	86	—	27	—	—	3	—	—	—	56	
Gorenja Avstrija	16	67	—	16	—	—	—	—	—	—	51	
Solnograška	13	43	—	—	—	—	—	—	—	—	43	
Štajerska	32	225	—	13	—	—	—	—	—	1	200	
Koroška	11	120	—	17	—	—	8	—	—	—	95	
Kranjska	16	77	—	17	—	—	12	4	—	1	43	
Primorska	10	22	—	—	—	1	5	10	—	—	6	
Tirolska in Vorarlberška	14	75	—	2	1	—	18	—	—	—	54	
Češka	90	584	4	209	52	—	7	—	2	17	257	
Moravska	49	363	4	151	4	—	17	—	—	5	182	
Šlezija	17	70	—	5	—	1	22	3	—	—	39	
Galicija	112	624	40	142	3	62	274	83	—	20	—	
Bukovina	27	116	5	32	—	2	65	7	—	5	—	
Dalmacija	19	43	—	—	—	4	19	20	—	—	—	
Skupno leta 1909	441	2479	53	631	60	70	458	130	2	49	1026	
Skupno leta 1908	445	2437	61	652	62	61	437	118	3	56	983	

Vidimo, da se je le v enem letu število žrebcev pomnožilo za 42, kar je gotov dokaz, da konjereja prav lepo napreduje. Tu so šteti le državni žrebci. Mogočni graščaki na Češkem, Moravskem in v Galiciji imajo še posebne

žrebčarne, kjer se izredi veliko prav lepih živali.

Pri nas bo imela konjereja prihodnost, če bomo doma izredili lepe in porabne živali.

Amerikanski živinski semnji in mesnice.

V Ameriki so vsi prosti državljani med sabo popolno enaki. V resnici vlada tam dolar bolj neusmiljeno, kakor nekaj meč mogočnih kraljev. Kljub temu moramo priznati, da so Amerikanci v gospodarstvu dosegli izvanredne uspehe, ker morajo že zdaj plačevati delavcem trikrat večjo plačo, kakor pri nas in tudi kmet boljše izhaja, kakor v starem svetu. Da mora kmetijstvo tako napredovati ter svoje delavce prav dobro plačevati ter kljub temu svoje izdelke dražje prodajati, kakor je našemu kmetu mogoče, se nam zdi težko razumljivo, ker ne poznamo amerikalnih razmer. Amerikanec je prebrisan in vselej najprej izračuni, koliko mu bo kaj neslo. Iz tega stališča moramo tudi presojeti preskrbo amerikalnih mest z živili.

Kjer so se še pred kratkim pasle čede bivolov in divjale tolpe volkov, se danes dvigajo mesta, ki imajo po več stotisoč prebivalcev. Tako je Buffalo — po naše mesto divjih volov ali bivolov — tako je rastlo Chicago v sredi rodovitne ravnine.

Ko so začeli graditi železnice, še od večine zdaj velikih mest ni bilo skoro sledu. Po neizmernih prerijah so jo izpeljali v drzni in nevarni progji. Za varnost ljudi jim ni bilo mar, če je železnica naglo vozila. Ob železnicah, posebno večjih križališčih, so kmalu na-

stala mesta. Pri naših svetovnih mestih imamo glavno postajo navadno zunaj mesta. Amerikanec jo hoče imeti znotraj, da mu je vedno blizu.

Kako torej dobivajo amerikalna mesta potrebni živež? Amerikanec osnuje v kraju, kjer se blago proizvaja, velike centrale, odkoder pošilja blago v mesto. Vzemimo za zgled živino in prodajo mesa. Pri nas žene kmet živino v semenj ali jo proda doma za gotov denar. Skupiček ni sicer posebno visok, vendar ga prejme v gotovini, da nima nobene skrbi, če bo denar dobil. Živina gre skozi razne roke, predno pride meso v lonec. V večjih mestih so velike klavnice, v katerih koljejo mesarji, ki meso prodajajo. V teh mestih je delo drago in je še bolj drag prostor. Na Dunaju plačujejo za 1 m² po več sto kron. Mesar mora v takem kraju drago plačati vse, tako da se meso silno podraži.

V Ameriki osnujejo velike klavnice v sredi dežele, ki ima največ živine. Na tak amerikalni semenj priženejo navadno 20 do 40 tisoč goved, 30 do 80 tisoč prešičev, 30 do 80 tisoč ovac vsaki dan. Marsikateremu se bo to zdela bajka, pa je vendar res. So pač amerikalne razmere popolno drugačne. Tam ima skoro vsaka kmečka hiša osrednjo kurjavo, telefon, električno luč in vse druge moderne naprave. Naši kmetje bi dejali, da je tak kmet pravi graščak. Dela se vse s stroji. V vsakem kraju imajo svoj časopis, ki

mora vedno prinašati cene živine. Da ne pride preveč živine na trg, se kar telefonično pogovorijo z različnimi mešetarji v mestih. Vstopi doma k telefonu ter vpraša do 100 ur daleč, kakšne so razmere na trgu. Živina se naloži na vagon ter bliskovo pripelje na trg. V 24 urah se mora vsaka živina spraviti s trga. Tam kupujejo za velike mesnice komisijonarji zakupniki, mi bi jim rekli mešetarji, ki dobijo od vsakega živinčeta določeno takso.

Živino v kratkem pokupijo po dnevni ceni velike klavnice, ki zakoljejo na dan dva do štiri tisoč goved in do 10 tisoč prešičev. Takih klavnic je v Ameriki prav veliko. Dobro je pri njih, da naravnost od kmeta kupujejo in meščanu tudi iz prve roke prodajajo. Male mesarje so popolno izpodrinili. Razne odpadke morejo po tej poti precej bolje porabiti: kože, rogove, parklje, deloma tudi kri spravijo kar v lastne tovarne, ki se zraven nahajajo. Pri tako veliki množini in vsestranski porabi vsega so tudi stroški manjši, čeprav delavce drago plačajo. Skoro gotovo se bo pri nas začelo proizvajanje živil in oskrba mest v isti smeri razvijati.

Trg za 100.000 ton živine je naravnost velikanski. Zakupniki, ki kupujejo, so na konjih, da morejo celi trg hitreje ogledati. Ko je živina kupljena, jo peljejo naravnost v mesnico. Prodajajo vse le na vago in ne čez, kakor pri nas. V mesnici stopi žival v nekak zaboj. Zadene jo udarec in ubije, stena se nagne, žival pade iz zaboja, v katerega stopi precej druga. Kljuka jo zagrabi in dvigne kvišku. Žival gre po strojih iz rok v roke. Delavcev je več stotin. Vsak navadno le enkrat mahne, vreže ali kaj drugega napravi. V par minutah je žival iz kože dejana, natančno razsekana že v hladilnem prostoru, kjer se ohladi meso v kakih dveh urah. Tam že čakajo vagoni, ki bodo meso na vse kraje peljali. Zjutraj je prišla živina šele na trg, popoldne se že meso razpošilja. Sekajo po zahtevi naročnikov ali le na četrti ali pa tudi čisto na drobno. Vagoni so tudi nalašč za to napravljeni.

Na vsakih 160 km imajo družbe na postajah ledenice, kjer se meso popolno ohladi. Te mesnice imajo tudi vse priprave za klobase, konserve, moko in kar še drugega v to stroko spada. Da se morejo tudi pri njih vršiti velike hubodije, rabiti bolne in že poginjene živali, so dokazale razne preiskave. Tudi kmetje splošno dobro izhajajo, če tudi je velika nevarnost, da bi velike družbe na akcije poskusile cene preveč pritisniti.

Na isti način se zalagajo amerikalna mesta tudi z drugimi živili. Sadja, zelenjava in sočivje pride v posebnih vlakih na trg. Tudi za maslo imajo navadno velika podjetja. Ena sama proizvaja na leto čez 2 milijona kilogramov masla, za kar potrebuje čez 50 milijonov litrov mleka.

Na celem svetu se skoro gotovo najboljše godi kmetu v Ameriki. Življenje pa tudi ni nikjer tako drago, kakor tam.

Žganje in deset božjih zapovedi.

V zadnjih letih smo imeli po celi deželi veliko misijonov. Opazilo se je skoro povsod, da se pravi pijanci ne poboljšajo. Zboljšujemo gospodarstvo, da bi reveži dobili večje dohodke. Toda mnogi gospodarji porabijo večje dohodke le za pijačo. Oni veseljaki, ki so navadno preveč dobre volje, znosijo na tisoče kron po nepotrebnem krčmarjem ter izpodkopujejo stebre svojega gospodarstva. Največji škodljivci našega gospodarskega razvoja so pa pravi pijanci in v prvi vrsti oni šnopsarji, ki vse po grlu poženejo, kar dobijo. Če ne bomo tega sovražnika zatrli, ne bo ostala vera živa in ves gospodarski napredek bo kmetu le v škodo.

Neki ameriški misijonar se je dolgo trudil pri Indijancih, katere je hotel izpreobrniti k pravi veri. Ves trud je bil zastonj. Nazadnje začne z vso resnostjo delati proti žganjepitju. Kmalo je bilo boljše. Mnogo izmed mož se je odpovedalo žganju in kar naenkrat so postali drugačni. Neki stari glavar je rekel duhovniku: »Dokler smo žganje pili, so vse vaše besede le v zrak letele, zdaj pa tu (v srcu) ostanejo.« Ravno to velja tudi za naše ljudi. Pravi žganjar je vsega zmožen. Nobena zapoved mu ni dosti sveta, nobena dolžnost tako važna, da je ne bi prelomil, če se more bolj napiti.

Le pogledjte, kako se pregreši zoper vse božje zapovedi.

1. »Verujem v enega samega Boga.« Šnopsar veruje še veliko bolj v frakelj. Brez žganja mu ni mogoče živeti. Brez molitve, brez maše, brez obleke, brez hrane, bo lažje prestal, kakor brez špirta. »Njih bog je trebuh.« V žganje veruje, od njega vse upa, žganje čez vse ljubi. Kaj mu mar Bog in njegove zapovedi! To je še le za nazadnje, če ga ne bodo prezgodaj mrtvega iz kakega jarka potegnili.

2. »Ne imenuj po nemarnem božjega imena.« Pri žganjarju in navadnem pijancu je kletvina doma. Vedno in vedno hudičuje, se roti, preklinja vse: živino, ženo, otroke, sosede. Nobena stvar mu ni sveta. Začne se navadno že v gostilni. Vse strele pa pridejo, kadar domu prikolovratu in mu žena malo vest izpraša. Človeku se pri teh izbruhih najhujših kletvin res zdi, da je bil ta pijanček pri spodnjem v šoli. Bog ve, koliko krivih priseg izvira le iz pijače. Z grozo opazujemo povsod, kako se množe krive prisege. Ljudje vse prisegajo, na to ali drugo stran. Marsikje je tudi znano, da se pijanca dobi za kozarec vina za vsako prisego. Tako morejo najbolj poštenega človeka popolnoma uničiti. Kdor se je pa žganju udal in

je pri tem še krivo prisegel, je prav vsega zmožen. Izgubi se strah božji, izgubi sramežljivost in lepo obnašanje. Pokaže se v vsem obnašanju neka surovost, ki res že na zverine opominja. Pijanci so tudi precej pripravljeni druge h krivi prisegi zapeljati.

3. »Posvečuj praznik.« Pijanci ostanejo pogosto med mašo v gostilnah ali zunaj cerkve. Notri mu je vse tuje, ne dajo nič piti, tako dolg čas mu je notri, pridgar še včasih po bratcih udari, v gostilni je pa tako prijetno. Ravno pijančevanje je vzrok, da mnogi niso ob nedeljah pri sveti maši. V gostilnah se berejo umazani časopisi in vcepi sovražstvo do duhovnikov in vsega božjega. Kjer se maša opušča in dan Gospodov skruni, ne more biti božjega blagoslova. Da se celo popoldne pije in noč pridene, je samoobsebi umevno. Vse se zapije, tedenski zaslužek, prodana živina, kar se iz posestva dobi, vse, vse mora po grlu. Če otroka zebe, da nimajo hrane, da gospodarstvo propada, pijanca nič ne briga. V nedeljo mora biti malo vesel. Pri tem pomeni vesel, tako pijan, da se že malo opoteka. Nedelja je postala dan greha, pravi dan, ob katerem se največ greha in hudega napravi. Pretepi, pobji, plesi, nečistovanje, kregi in kletve, so vselej v nedeljo na vrsti. Božji blagoslov pa zapušča take hiše, kjer se več ne spoštuje sveti dan Gospodov.

4. »Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji.«, je rekel Bog. Mladim otrokom so dajali starši žganja in so jih silili, da so pili. Komaj so malo odrasli, je izginilo spoštovanje staršev. Videl sem sina, katerega je oče okaral zaradi pijanosti. Sin zagradi očeta in ga vrže po tleh. Mati je ležala na smrtni postelji v zadnjih dneh. Sin je brezskrbno plesal pri pijači v gostilni. Ali ste že videli, kako ravnajo pijani otroci s starši. Mene je groza, kadar se spomnim na te grozne prizore. Kaj bolj ostudnega skoro ni mogoče misliti. Kdo je kriv? Kolikokrat zamori sam oče vsako spoštovanje do sebe pri svojih otrocih. Pijan je prišel domu; hotel je ženo preteptati in vse pokončati. S sekuro v roki se mu je moral ustaviti mali sin, ki je mater branil. Divja kletvina naznanja njegov prihod. Pogosto mora vse bežati iz hiše, obnašanje gospodarjevo je kakor od živine. Otroci trepetajo, če ga le vidijo.

Pripovedoval je sin takega pijanca sledečo zgodbo, ki se tudi po naših krajih ponavlja:

Mati je prišla zvečer ob 8. uri utrujena iz tovarne. Napravila je večerjo za očeta, ki je navadno prišel od desete do enajste ure ponoči pijan domov. Ker mu s svojim slabim zaslužkom ni mogla navadno napraviti posebne večerje, saj svoje je vse zapil, je bila še hudo tepena. Če mu je pa jed ugajala, potem je morala 58 let stara mati, kljub visoki starosti in otrplim udom še plesati pred njim, dokler ni na svojem stolu zaspal. Potem smo imeli otroci nekaj ur mir. Kako se nam je smilila uboga,

nesrečna mati! Zjutraj je imela navadno vse objokane oči. Neki večer je prišel oče zopet pijan domov, ko večerja še ni bila pripravljena. Mati je umirala. Mož je začel kleti in razsajati nad »leno živino«, zagrabil mater ter jo vrgel iz postelje na trda tla, kjer je izdihnila. Dosegla je po peklju mir.

Pri pijancih je grob družinska sreča.

Gospodarski pregled.

1. **Draginja živine.** Po mestih vedno huje kriče, kako neznosno je postalo meso drago. Kmeti sicer priznamo, da ima živina lepo ceno, toda o odiranju nič ne vemo. Ko bi ljudje po mestih le vedeli, koliko potrebuje živina krme, da se izredi za 1 kg, bi kmalu utihnili. Ker se na dunajski trg v zadnjem času zadosti živine prižene, so šle cene nekoliko nazaj. Po pritisku meščanov se je odprla rumunska meja za uvoz zaklanih živali, kar pa ni cen zmanjšalo: Zdaj hočejo še odpreti vrata argentinskemu mesu. Vlada name-rava dovoliti uvoz 10 milijonov kg govejega mesa iz Južne Amerike proti carini 30 vin. od 1 kg. Dobila bi same carine od tega 3 milijone kron. Meso bi bilo ceneje 50 vin., kakor od domače živine. Posebna komisija je šla iz Dunaja meso poskušati v Trst, če bo dobro za Dunajčane. Že prva poročila niso bila posebno ugodna. Saj so sami izvedenci povedali, da bi bilo to meso podobno onemu volov druge in tretje vrste, kar je precej slabo. Možje, ki so bili sami v Argentini, se norčujejo iz vse akcije. Dunajčani so razvajeni z mesom najboljših volov. V Argentini koljejo le suho živino iz paše. Meso mora čez zemeljski ravniki, kjer je vedno huda vročina. Da se v večmesečni vožnji ne pokvari, mora v hladilnih prostorih popolnoma zmrzniti. Tako meso je k večjemu še za golaš dobro, za juho pa prav za nič. Revni sloji morajo pa ravno juho imeti. Onega finega okusa ne bo meso iz tujih dežel nikdar imelo, kakor ga ima naše domače. Res bi se precej poznalo na našem trgu, ko bi prišlo na trg naših dežel meso od 30 do 40 tisoč tuje govedi in cene bi živini padle, ko bi to trajno ostalo. Za Argentinijo je ta množina neznatna, ker izvažajo že zdaj na leto meso od 600.000 govedi. Čudno je pri tem, da liberalci in socialni demokrati vedno vpijejo, kadar da država kako podporo za povzdigo živinoreje ali pa sploh za kmetijstvo. Ravno ti bi morali z vsemi močmi pospeševati živinorejo, da bi bilo zadosti dobre domače živine in tako meso po ceni. S tem bi dobili obrtniki največ zaslužka in delavci dobro plačo. Kar kmet dobi, vsem zaleže.

2. **Žitna kupčija.** Za letos so pričakovali najboljše žetve, kar jih je bilo v zadnjem času. Zdaj se je izkazalo, da je pšenice manj kakor vlani, četudi je naše ministrstvo nasprotno poroča-

lo. Francoska, ki je druga leta imela zadosti svojega pridelka, bo morala letos kupiti pšenice za 200 do 300 milijonov kron. Prav na tem je tudi Laška. Angleška in Nemška potrebujeji pa tako vsako leto še štirikrat toliko tuje pšenice. Za Rusko nobeden ne ve kaj zanesljivega. Splošno se sodi, da je žita precej manj kakor vlni. Pšenica je morala biti zelo poležena, ker je prav drobna, najbolj gotovi dokaz slabe letine. Ima tudi nižjo ceno, kakor argentinska. Vendar ostane Ruska še vedno prva pšenična dežela na svetu. V enem tednu izvozi 14 do 20 tisoč vagonov pšenice. V Ameriki se je menda zboljšalo, ker več ne tožijo. Žetev je vendar veliko manjša, kakor vlni. Za enkrat ima tam pšenica višjo ceno, kakor pri nas. Čudne so pa razmere na Ogrskem. Ministrstvo je imelo dober glas, da vedno zanesljivo poroča o letini. Še sredi poletja so poročali, da bodo imeli najboljšo žetev, blizu 55 milijonov stotov. Potem so prišli na 54, kar naenkrat le na 50.5. Poznavalci pa pravijo, da je bo komaj 45. Pozabili so vpoštevati poplavljenе kraje, kjer je voda do 100.000 ha najboljšega polja skoro uničila ali pa zelo zmanjšala pridelok. Premalo so vpoštevati tudi vreme. Na Ogrskem so posebne razmere. Zemlja je za pšenico zelo ugodna. Če pa pride za mrzlimi dnevi nagla vročina, izpali žito, ki je že skoraj zrelo, in vzame do polovice pridelka. Tam imajo tudi posebno škodljivo meglo in rijo. Te sovravnike žitnega pridelka poznajo dobro tudi naši skušeni kmetje, le da se do zdaj niso dosti zanje zmenili. Tako se je zmanjšal letos na Ogrskem pridelok za tretjino. Nekateri poredneži so trdili, da je imela ogrska vlada s prikriivanjem pravih razmer gotove namene. Iskala je v Parizu veliko posojilo, 460 milijonov kron. Veliki kapitalisti, ki sicer ne držijo dosti na kmeta, cenijo zelo kmetovo žetev. Če kmet dosti pridelka, vedo, da je dežela močna in bo se počasi plačala. Ogrji so šli nalašč v Pariz posojila iskat, da bi pokazali, kako malo nas in Dunajčane po-

trebujejo. Tam so se bahali z imenitno žetvijo in razvojem svoje dežele. Toda vse ni nič pomagalo, Francozi so jim vrata pokazali. — V naših krajih je bilo pšenice več kakor lani, le bolj slaba je. V Evropo se je pripelje velika množina. Le prvi teden septembra so jo pripeljali 45.000 vagonov, to je taka množina, da bi je bilo za eno pot po 1000 kg na 1 m ravno 45 km ali devet ur hoda. Skoro gotovo bo cena šla še naprej. Rž pa je splošno boljše obrodila kakor vlni. Turšica je pri nas prav slaba, ker ji je poletni manjkalo vročine in jo je črv zelo izpodjedal. — Hmelja bo menda za tretjino več kakor lani. Cena se za enkrat dobro drži.

3. Drugi pridelki. Povsod tožijo, da bo zelo malo krompirja. Še ta je slab in rad gnije. Vreme je bilo krompirju zelo neugodno. Do polovice so ga na nekaterih krajih črvi končali. Za rejo prešičev bo to zelo slabo. Ceno ima ne navadno visoko. Pazi naj vsak, da ne bo te najbolj navadne hrane preveč odprodal. — Pesa že več let ni bila tako slaba. Na mnogih krajih je ni prav nič. Ravno peso je črv najbolj razmesaril. Plemenim prešičem bo treba po zimi deteljo in seno dajati. — Otavo so večinoma težko spravili zaradi vremena. Še zdaj jo niso vsi pokosili. Krme vendar ne bo manjkalo.

4. Najslabše pa kaže z vinom. Na Dolenjskem ne bo skoro nič. Tudi v drugih krajih kaže slabo. Če je imel druga leta do 100 veder, ga bo letos komaj dva. Vino je v kratkem času poskočilo več kakor za polovico v ceni. Dobre pijače ne bo skoro mogoče dobiti. Prav bati se je, da se bodo mnogi pri tem preveč piva in žganja navadili. Posebno slednjega se pravi pijančki najraje lotijo. Naj bi letos gotovo vse občine vpeljale naklado na žganje in pivo, kar bo zdatno pripomoglo občinskim blagajnam. Tudi pravi prijatelji ljudstva, vsi pametni ljudje naj se potrudijo, da se ne bo pijančevanje še bolj med nami razširilo.

5. Cement se je letos pocenil, ker niso mogle posamezne tovarne zlimati

kartela. Za popravo hlevov, svinjakov in poslopij je to največje važnosti. Letos so ga porabili na tisoče vagonov. Čim bolj bomo popravljali gospodar-ska poslopja, več bomo rabili cementa.

Zdaj se sliši, da tovarne zopet kupejo kartel, ker pri sedanjih cenah premalo zaslužijo. Če se jim posreči, bodo šle cene zelo kviško. Kdor misli spomladati ali poleteti kaj zidati, bo najboljši storil, če napravi zdaj sklep za spomlad, to se pravi, s tovarno se zmeni, da mu pošlje spomladati ta in ta mesec toliko vagonov cementa po tej ceni na to postajo. Tovarne take kupčije prav rade sklepajo. Pri nas je skoro najboljša na Dovjem, ki ga zdaj prav nizko prodaja. — Če se pa kartel ne posreči, bodo ostale nizke cene.

Smešnice.

Dobro znamenje. Bolnik toži zdravniku da ima hudo vročino, nos je pa le mrzel. »To je nekaj čudnega,« pravi zdravnik, »cel život vroč, nos pa mrzel!« — »Znabiti je pa to dobro znamenje,« izpregovori bolnikova žena, »saj je tudi pes zdrav, če ima mrzel gobec!« — »To je že res,« pravi nato zdravnik, »stoda vprašanje je le, ali zna Vaš mož tudi lajati!«

V kasarni. Janez: »Gospod narednik, prosim, da bi mi ne bilo treba iti na vaje, ker me pride mati obiskat!« — Narednik: »Sto zlomkov! Povejte vaši stari, naj pride takrat, ko vaje ne bo!« — Janez: »Gospod narednik, kako pa čem potlej dobiti kračo, ki jo bo mati Vam prinesla?« — »No, če je pa tako,« odgovori narednik, »vas pa to bart oprostim, ker ste res slaboten človek!«

Napak zastopila. Zdravnik bolnikovi ženi: »Kaj pa je Vaš mož opoldne jedel?« — Žena: »Goveje meso!« — Zdravnik: »S slastjo?« — Žena: »O ne, s hrenom!«

Visok zvonik. Tujec občuduje visok zvonik. Mežnar, ki je bil zraven, pa pravi: »Od zunaj je že visok videti, — znotraj je pa še višji!«

Drago stanovanje. Gospod, ki bi rad najel stanovanje, sliši, da gospodar zahteva silno visoko najemnino. Vpraša torej, če spada k stanovanju tudi hlev. — »Hlev?« Za koga pa? — vpraša gospodar. — »Za tistega osla, ki bi bil tako neumen, da bi to stanovanje tako drago plačal,« se odreže gospod.

Daje po

4¹/₂ %

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje - po 4¹/₂ % brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 50 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Daje tudi svojim članom predujme na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesečih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

Od 1. januarja 1911 obrestovale se bodo hranilne vloge po 4³/₄ %

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

Epilepsija, Izborni učniki z
Krčji, Epileptio: n om
Nervoznost zak. var. Cena 7 K.
Zahtevajte zdrav. razpravo št. 33 brezplačno od glavne zaloge: „Apoteke zur Austria“ Dosaž IX, ali pa naravnost iz tovarne: Priv. Schwabenapothek, Frankfurt am Main.

4 tedno na poskušajo in na opred razpošiljam svoja kolesa znan. Betons' Bela koles in popravila po ceni. Zložni piščalni pogoji, Franc Dušek, tov. koles, Opatovo ob drži, tel. št. 775. Češko. Ceniki zastop. 1910-1

Gvantna trgovina

Pri Miklavžu, Ljubljana, Medena ul.

uljudno naznanja, da je prostore povečala, zalogo izdatno z novim blagom pomnožila ter se priporoča za najmnogobrojnejši obisk.

Gvantne (manufakturne) trgovine

v Ljubljani:

R. Miklauc

Stritarjeva (Špitalska) ulica št. 5

Pri Škofu

Pogačarjev (Sadni) trg

Pri Miklavžu

Medena ulica

2801

Edina izborna priložnost za nakup za trgovce in krošnjarje, razpošilja se tudi zasebnikom.

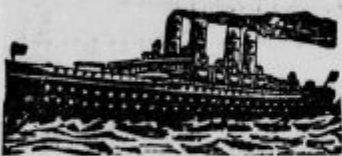
40 m razn. ostankov 16 K

Cefir v krasnih vzorcih za srajce, bluze itd. Modrikasto blago za kuhinjske predpasnike in domače obleke. Kanafas za posteljne prevleke v živahnih barvah. Oksford za moške srajce, trpežen. Delen iz bombaža v krasnih vzorcih za bluze in obleke. Platno, belo izborna kakovost. Pepita blago za bluze in obleke. Vsi ostanki brez napake in zajamčeno pralni. Dolgost ostankov do 10 m. Nikake rizike. Za nepopolno denar nazaj. Od ostankov ne pošiljam vzorcev.

40 metrov finega perilnega platna za živотно in postelj. perilo **K 18'50**

Rjube brez šiva 14 cm široke, 225 cm dolge, zajamčeno platno, nedosežno dobro blago, komad K 2'50. Najmanjše naročilo v kosov. Pošilja po povzetju

Tkalnica Julij Kantor,
Baby pri Nachodu, Češko.

V Ameriko in Kanado

zložna, cena in varna

vožnja **Cunard Line**

Bližnji odhod iz domače luke
Trsta: Ultonia 11./10., Carpathia 26./10., Saxonia 8./11. 1910.

Iz Liverpoola: Lusitania (najboljši največji in najlepši parnik sveta), 8./10., 5./11., 17./12., Mauretania 29./10., 19./11., 10./12. 1910.

Pojasnila in vožne karte pri **Andreju Odlasek,** Ljubljana, Slomšk. ul. 25, blizu cerkve Srca Jezusov. Cena vožnji Trst-New-Jork III. razred K 180— za odraslo osebo všteti davek in K 100— za otroka pod deset let všteti davek.

Kri! dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. - **Po lovico** stroškov prihranite v gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN** to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev pod naslovom v glavni zalogi **lekarna pl. Trnkóczy** v Ljubljani zraven rotovža.

Hranilnica in posojilnica v Kamniku, na Sutni

registrovana zaduga z neomejeno zavezo

Sprejema **hranilne vloge** vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 6. ure popoldne **po 4 1/4 %** brez odbitka rentnega davka, tako da ter jih obrestuje **po 4 1/4 %** dobi vlagatelj čistih 4 1/4 %.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prekinilo.

Za nalaganje po pošti so pošne položnice na razpolago.

POSOJILA: na vknjižbo po 5 0/0, na osebno poroštvo 5 1/2 0/0. **Ivan Žargi,** trgovec, predsednik. **Ivan Lavrenčič,** dekan, podpredsed. **Franjo Šubelj,** Andrej Meja, veletrgovec v Komendi; **Karol Supin,** kaplan; **Jernej Cenčič,** nadučitelj; **Goob Janez,** posestnik; **Valentin Benkovič,** posestnik; **Anton Pavlič,** posestnik in **Anton Vidic,** posestnik; odborniki.

900 3-1

Parna opekarna

2360 **Josip Lavrenčič v Postojni** 10

priporoča razno opeko, kakor zarezani strešnik I. in II. vrste, strojni strešnik (kavler), strojna korita (žlebake), opeko za tlak in zidno opeko najboljše kakovosti, po nizkih cenah in v poljubni množini.

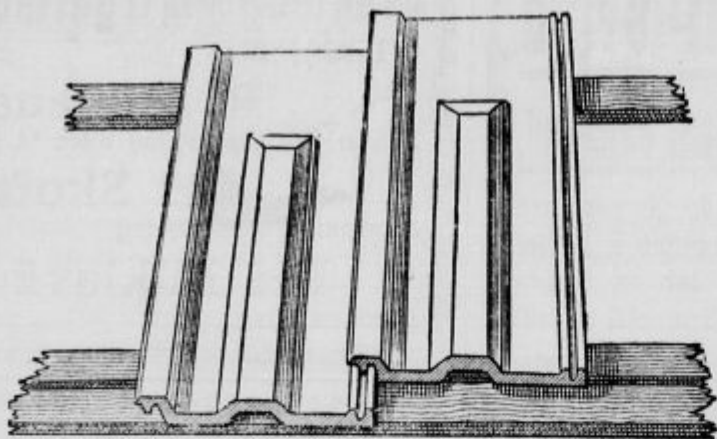
Popolnoma varno naložen denar. Popolnoma varno naložen denar.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

registrov. zadruga z neomejeno zavezo v lastnem Domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, **4 3/4 %** na leto, brez odbitka rentnega davka, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge, kakor za vse posojilnične obveznosti jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da 2422 malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti, kakor Kandijanska hranilnica. (1)

F.P. Vidic & Komp., Ljubljana

tovarna zarezanih strešnikov ponudi v vsaki poljubni množini **patent. dvojno zarezani**

strešnik-zakrivač

s poševno obrezo in priveznim nastavkom „sistem Marzola“

Brez odprtih navzgor! Streha popolnoma varna pred nevihtami!

Najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanosti.

Na željo pošljemo takoj vzorce in popis. **Spretni zastopniki se iščejo.**

Telefon 237.

Telefon 237.

Betonsko podjetje.

Tvornica umetnega kamnja in marmorja

Zajec & Horn

Ljubljana, Dunajska c. 73.

Izvršuje vsa v to stroko spadajoča kamnoseška dela, kot: stopnice, klepane in brušene, postamente, balustrade, ornamente za fačade, vrtno ograjo, bangerje, krasne nagrobne spomenike in okvirje, korita in žlebove, cevi za kanale (6—100 cm premera), okvirje za stene v vodnjakih (Sternathov sistem) i. t. d. Prevzema kanalizacije in fundamente ranje strojev. 1759

Cospode duhovnike in stavbenike opozarjamo na Carralxthov umetni marmor za obhajilne mize, oltarje, votivne table, obkladanje sten v cerkvah in vestibulih — lepota brez primere pri nizki ceni.

Xylolith je eden najboljših tlakov za cerkve in zakristije, za hodnike in kuhinje, delavnice in pisarne: tiha hoja, topel, higijeničen, brez spranj, nezgorljiv, se lahko snaži; v poljubnih barvah, preprosto ali prav elegantno izvršen. — Tlakovanje cerkev in vež s cementno-mozaičnimi in hidravličnimi ploščami v raznih ličnih vzorcih. — Terrazzo tlakovi! Mesto drugih glaziranih plošč za obkladanje sten pri vodovodu, v kuhinji, v kopalnici, kakor tudi za fačade pri hišah priporočamo izredno lepo in ceno nadomestilo v cofilu, ki je trd kot marmor, v raznih barvah.

Projektiranje in izvrševanje železobetonskih stavb: stropov, mostov, rezervarj v in celih posloplj po inženjerskih načrtih. V zalogi cement na debelo in drobno ter „l. olirna masa“ zoper vlažnost zidov, na kojoj opozarjamo.

NAJBOLJŠA IN NAJSIGURNEJŠA PRILIKA ZA STEDENJE!

Lenarni promet do 31. decembra 1909
čez 83 milijonov kron.

Lastna glavnica K 503.575-98

Stanje vlog dne 31. marca 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

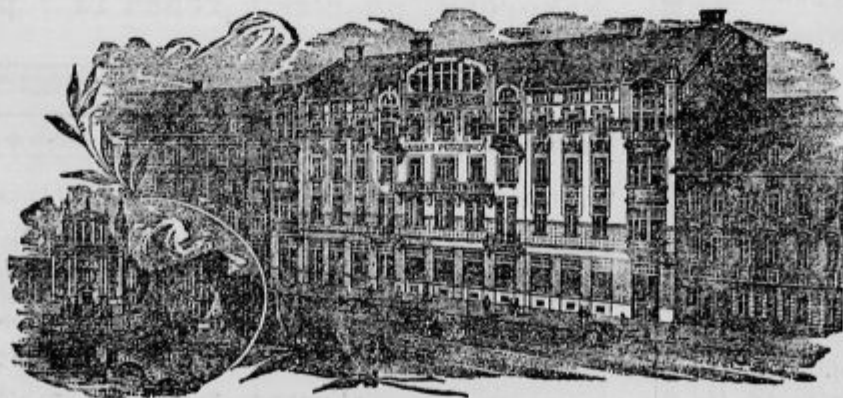
registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta štev. 6, pritrličeje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih 4-50 kron na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilne položnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih zadrušnikov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvo) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant eskompirajo.

Dr. Ivan Sušteršič, predsed. Josip Siška, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. Anton Kobi, posestnik in trgovec, Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posestnik in blagajnik „Ljudske posojilnice“. Ivan Pollak ml., tovarnar. Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani. Gregor Šlibar, župnik na Rudniku.